

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

«Ա.Ն.Ս.Ս. ՉԵՅԻ ՄԵԾ ՌԻՍԿԱՌԻՍԻՍԱՆ ԱՌԵՏԱՐ ԿՈՒՏԱՄ» : ՂՈՒԿ. Բ. 10

Հ.Ս.Տ.ՈՐ 30.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ. ՅՈՒՆԻԱՐ 20. 1875.

ԹԻՒ 3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աղէկ խղճմանք : — Ընդհանուր միաբանական ա-
ղօթք ի Բերա : — Տէրոջը համբան պատրաստել : —
Սիրիոյ մէջ Քերտահարի դէպքը : — Ձինացի աղոց
զատարանական խնդիրը Ամերիկայի մէջ : — Կանթեղնե-
րու մէջ բեղորոյի իւղ քննչայէս վառելու է : — Ծովու
վրայ քննչայէս համբարդելու է որ ծովը չբռնէ : —
Աւետարանական Հաւաքիչ ընկերութիւն ի Պրուսա :
— Ամասիայէն նամակ մը : — Քաղաքական լուրեր :

ԱՂԵԿ ԽՂՃՄԱՆՔ

ԶԿԱՅ բան մը այնպէս հազուա-
գիւտ , միանգամայն իրօք մեծապէս
գովուած , ինչպէս աղէկ խղճմանք
մը : Երբ մարդու մը համար անխել
է կ'ըսուի , ամենէն գէշ բանն ըսուած
կ'ըլլայ : Ամէն մարդ կ'ուզէ որ իր
ծառան դող և ստախոս չըլլայ . ա-
մէնքս ալ կ'ուզենք որ խանութպան-
ները մեզի հինցած և նենգեալ ապ-
րանք չծախեն , ոչ ալ պակաս սան .
կ'ուզենք որ դերձակը մեր տուած
նիւթին կամ մեղի համար չինած հան-
դերձին խարդախութիւն չընէ . կ'ու-
զենք որ ատաղձագործը մեր տան
համար դալար և խոնաւ ատաղձ
չգործածէ , որմնագիրն ալ մեր պա-
տերուն համար չաղախն (բռնա-
բարձր) աղէկ նիւթերէ կազմէ : Ե-
թէ այսպէս ամէն մարդ աղէկ խղճ-
մանքը կը գովէ , և անխիղճ մար-
դիկ կը պարտաւէ , ինչո՞ւ համար է
որ աղէկ խղճ ունեցող մարդիկ այս-
չափ քիչ են : Ասոր պատճառն յայտ-
նի է , վասն զի ամէն մարդ «բռն»
խղճմանքը կը քննէ , ոչ թէ իրենը :
Եթէ կ'ուզենք որ ուրիշ մարդիկ ան-
խիղճ չըլլան , ամէն բանէ առաջ նա-
յելու ենք որ մենք չըլլանք այնպէս :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՍԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԱՂՈԹՔԻ ԺՈՂՈՎ Ի ԲԵՐԱ

Ըստ Յունաց դեկտ. 30ին , կիրա-
կի օր , ըստ Թուրքաց ժամը 8½ին
Բերայի Ժողովարանը Կոստանդնու-
պոլսոյ Աւետարանական եկեղեցեաց
ընդհանուր միաբանական աղօթքի
Ժողովը սկսելով իբր 1½ ժամ տևեց :
Ժողովին մէջ էին բաւական անձինք :

1. Պատ. Սիման Իւթիւճեան Ժողո-
վոյն առաջնորդելով , աղօթքէ , եր-
գէ և ընթերցմունքէ ետքը , Հայե-
րէն լեզուաւ մասնաւորաբար ցցուց
թէ այս Ժողովը մշտնջենաւոր և սո-
վորական չէր , այլ յատուկ նպատա-
կի մը համար սահմանեալ էր , և ե-
րանի թէ յաջորդ Ժողովը շնորհակա-
լութեան Ժողով ըլլար այս նպատա-
կին լրացած ըլլալուն համար : Յետոյ
երգուեցաւ , և եղբայր մը աղօթեց :

2. Պատ. Ա. Կոստանդեան Տաճկե-
րէն լեզուաւ յիշեց Յիսուսի ողբը Ե-
րուսաղեմի վրայ , և ցցուց թէ սր-
չափ խորին զգացում ունէր Փրկիչը
մարդուս կորստեան և փրկութեանը
վրայ : Ուրիշ երգէ և աղօթքէ ետքը ,

3. Պատ. Տ. Մ. Քիրէճեան Տաճկե-
րէն լեզուաւ յիշեց Մարթայի խօսքը
թէ , «Տէր , թէ որ հոս ըլլայիր , իմ
եղբայրս չէր մեռներ ,» և ցցուց թէ
Յիսուս սր Ժողովրդեան մէջ որ կը
գտնուի , հոն հոգեւոր մահ չըլլար :
Դարձեալ երգէ և աղօթքէ ետքը ,

4. Պր. Յովհաննէս Տօ-Մկրտիչեան
Տաճկերէն լեզուաւ խօսելով յիշեց
թէ այս կիրակի տարւոյն վերջին կի-
րակին էր , և անցեալ տարւոյն վրայ
համառօտ տեսութիւն մը ընելով
ցցուց թէ անցեալ տարին շատ բա-
նեւոր նկատմամբ ընդհանուր յառա-
ջադիմութեան տարի էր , և հետեւ-
ցուց թէ Քրիստոնեայք պարտին այս
ընդհանուր յառաջադիմութեան օ-
գուտ քաղելով այնպիսի միջոցներ
գործածել որ այս նոր տարին ալ ըլ-
լայ յառաջադիմութեան տարի :

Փառաբանութեան երգով մը հան-
դէսը վերջացաւ :

ՏԵՐՈՋԸ ՃԱՄԲԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ

Կը հաւատանք թէ Թուրքիոյ շատ
Աւետարանական հովուաց և եղբայր
սրտերուն մէջ հոս ալ մաքուր կրօնքի
մեծ և ընդհանուր արթնութեան հա-
մար սաստիկ փափաք կայ : Կիրակ-
նօրեայ պաշտամունք և աղօթքի հա-
մար շարաթական և ամսական Ժո-

ղովներ Պոլսոյ մէջ մեծ եռանդով և
օգտիւ յառաջ տարուեցան : Ճշմար-
տութիւնը տարածելու և մարդիկ
Քրիստոսի բերելու համար մասնա-
ւոր ջանք կը տեսնուի նաև Թուրքիոյ
ուրիշ կողմերը : Սկովտիա և Իրլան-
տա , Ամերիկայի մէջ ալ տեղ տեղ
անցեալ տարի Աստուծոյ զարմանալի
գործերուն լուրերը հոս ալ շատ տե-
ղեր փափաք շարժեցին , քանզի այն
գործքերը ցըցուցին թէ Հոգւոյն սըր-
բոյ ղորութիւնը հիմա ալ նոյն է ինչ
որ էր Պենտեկոստէի օրը :

Եթէ այսպիսի հոգեւոր արթնու-
թիւնք ուրիշ տեղեր կարելի են , ին-
չո՞ւ համար հոս ալ չըլլան : Կրնայ
ըլլալ որ արթնութեան արտաքին
ձևը նոյն չըլլայ հոս ինչ որ եղաւ ու-
րիշ երկիրներու մէջ . բայց տարակոյս
չկայ թէ Աստուած այնպէս պատ-
րաստ է հոս ալ թափել իր Սուրբ
հոգին ինչպէս ուրիշ երկիրներու մէջ
թափեց , և թէ Տէրը հիմա մասնաւոր
կերպով ներկայ է իր ծառաներուն
Թուրքիոյ մէջ , և կը սպասէ որ ա-
նոնց մէջ և անոնց ձեռքով մասնաւոր
գործ մը յառաջ տարուի :

Ի՞նչ է ուրեմն ժամուս պարտաւո-
րութիւնը , Աստուծոյ ծառաները չեն
կրնար մեռելը կոչել ի կեանս , բայց
կրնան քարը դառնալ գերեզմանէն ,
և կրնան նորէն ի կեանս կոչուողնե-
րուն պատանքը քակել : Համառօտիւ ,
իրօք հոգեւոր արթնութեան մը փա-
փաքողները պարտին աղօթքով , քա-
րողով և ամէն արդեւ մէկզի ընե-
լով Տէրու համբան պատրաստել իրեն : Ու-
րեմն Տէրոջը այս պահանջումն ինչ
որ կը նշանակէ և ինչ որ կը հրամայէ
զայն ընելու պատրաստ ըլլանք :

ՄԻՐՈՅ ՄԵՋ ՔԵՐՏԱՀԱՐԻ ԴԵՊԻՐ

Մասիս դեկտ. 21/2 թուականով
իր 1624երորդ թուոյն մէջ յօդուած
մը ունի սա վերնագրով , «Սիրիոյ
մէջ Բողոքականաց դպրոցները» : Ինչ-

պէս կը տեսնուի, այս յօդուածն այլ-
ևայլ տեղական զրագրաց մէջ այս
դէպքին վրայ հրատարակուած սխալ
և թշնամական յօդուածներուն ոգ-
ւովն ու ոճովը գրուած է : Ձիարդ
և իյէ, Մասիսի յօդուածը կը խոս-
տանայ « ճիշդ եղելութիւնը » պատ-
մել, բայց հետեւեալ համառօտ դի-
տողութիւններէն մեր ընթերցողները
կրնան դատել այն յօդուածին ճշ-
դութիւնը և ոգին :

1. Մասիս կը յիշէ « կրթական օ-
րինաց 129երորդ յօդուածը », որ, ըստ
նոյն լրագրին, կ'արգելէ եղեր որե-
կցէ օտարական կամ հպատակ անձի
դպրոց բանալ, մինչև որ նախ կառա-
վարութենէն հրաման ընդունի, այն
օրինաց պայմանները կատարելով :
« Միսիոնարը », կ'ըսէ Մասիս, « այս
օրինական պայմաններէն ոչ մին չեն
կատարած » : Բաւական է ըսել թէ
այս առաջին անգամ է որ միսիոնարը
կը լսեն թէ այսպիսի օրէնք և պայ-
մաններ կան եղեր. նաև, որչափ որ
մենք գիտենք, մինչև ցարդ այսպիսի
օրէնք մը պահուած չէ ոչ հպատակ-
ներէ և ոչ օտարականներէ :

2. Մասիս կ'ըսէ թէ « Միսիոնար-
ներն . . . սկսեր են Սիրիոյ լեռնա-
կան ժողովրդոց մէջ այնպիսի դա-
շտաբաններ տարածել, որ զանոնք
պարզապէս ի պարտազանցութիւն և
մինչև իսկ յըմբոստութիւն կառաջ-
նորդեն » : Ձարմանք. արդէն իբր և՛
ծարի է որ միսիոնարը թուրքիա կը
նստին, և այս առաջին անգամ է որ
անոնց դէմ այսպիսի զրպարտութիւն
մը կը հրատարակուի : Մասիս գիտ-
նալու է որ, այս ընթացքը (եթէ միսիո-
նարը այսպիսի ընթացք մը բռնած
ըլլային) անոնց գործին բուն նպա-
տակը բոլորովին կ'եղծանէր, և զա-
նոնք կառավարութեան կողմէն ստէպ
և իրաւացի գանդատներու նշաւակած
կ'ըլլար. ապա ուրեմն այս ամբա-
տանութիւնը յայտնապէս անտեղի է :

3. Մասիս կ'ըսէ թէ միսիոնարը կը
հաւատայնեն « յիշեալ լեռնականաց
թէ Բրիտանիայի եղողները զինուո-
րագրութենէ ազատ կ'ըլլան » : Ընդ-
հանաւան, միսիոնարաց համոզումը
միշտ սա եղած է թէ կառավարու-
թիւնն ազէկ պիտի ընէ, եթէ զինուոր
առնէ, ոչ միայն Մահմետականներէն,
այլև ուրիշ հպատակ ազգերէ, միայն
թէ ուրիշ ազգերէ առնուած զինուոր-
ներուն իրենց կրօնքին հետեւելու ա-
զատութիւն տայ :

4. Մասիս կ'ըսէ թէ միսիոնարը
« բաւական թուով Անսարիէ երիտա-

սարդներ Մահմետականութենէ ի
Բողոքականութիւն դարձուցեր են » :
Բայց Պասիքէթ իր վերջին թիւերէն
մէկուն մէջ կ'ըսէ թէ կառավարու-
թիւնը զինուոր կ'առնէ Անսարիէնե-
րէն թէպէտ ասոնք երբէք իսլամի
հետեւող համարուած չեն :

5. Մասիս կ'ըսէ թէ յիշեալ Անսա-
րիէներէն « կրօնափոխները միմիայն
զինուորագրութեան ենթակայ եղող
երիտասարդներ են » : Սակայն, եթէ
Մասիս Անսարիէներէն Բողոքականաց
արձանագրութեանը մէջ գրուողնե-
րուն ցուցակը քննէ, անոնց մէջ եր-
կու սեռէ և ամէն հասակէ Բողոքա-
կան եղողներ պիտի գտնէ :

6. Մասիս կ'ըսէ թէ չորս Անսարիէ
Բողոքականները, որոնց համար կ'ըս-
ուի թէ զինուորագրութենէ փախչե-
լով Բէրտահարի մէջ Ամերիկացոց
վերաբերեալ դպրոցն ապաստանած
էին, բռնելու համար յիշեալ գեղը
զրկուող հրամանատարը, « նախ դպ-
րոցին տնօրէնը կանչելով կ'առաջար-
կէ որ այն չորս փախստեայներն ի-
րեն յանձնէ », բայց թէ « տնօրէնը
բացարձակապէս կուրանայ », այսինքն,
ինչպէս կը հասկնանք, կ'ուրանայ այն
չորս մարդոց դպրոցին մէջ գտնուիլը :
Մեր առած տեղեկութիւններուն նա-
յելով, ոչ հրամանատարին կողմէն
դպրոցին տնօրէնին որ Օսմանեան
հպատակ է՝ այնպիսի առաջարկու-
թիւն մը եղաւ, ոչ ալ ուրացում՝
տնօրէնին կողմէն . մանաւանդ այն
չորս անձանց երեքը շատոնց ի վեր
նոյն դպրոցին վարժապետներն ըլ-
լալով շարունակ հոն կը գտնուէին :

Վերջապէս ազէկ չէր ըլլար որ Մա-
սիս բուն եղելութեան վրայ լաւ
տեղեկութիւն չառած չդրէր, և կամ
լաւագոյն ևս չէր ըլլար սպասել որ
այս դորժը քննելու համար Ամերի-
կայի դեսպանին և Օսմ. կառավա-
րութեան կողմէն զրկուած մասնա-
ժողովին պաշտօնական տեղեկութիւ-
նը հրատարակուէր, և ապա դրէր :

ԶԻՆԱՅԻ ՏՂՈՅ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Ձինացի պատանեաց երրորդ խում-
բը որ 30 պատանիներէ կը բաղկանայ՝
մօտերս Ձինու կառավարութեան կող-
մէն զրկուեցաւ Ամերիկա դաստիա-
րակութեան համար : Ասոնք տասնէն
մինչև տասնուվեց տարեկան են, և,
նախընթաց խումբերուն պէս, ժամա-
նակ մը պիտի դրուին Բրիտանիայ
ընտանեաց քով : Այս տղայք քիչ մը
Անգլիներէն գիտեն : Ուրիշ խումբ

մ'ալ ասոնցմէ ետքը պիտի դայ, և
այնուհետև Ձինու կառավարութիւնը
պիտի չդրէ ուրիշ տղայք, մինչև որ
արդէն զրկուած իբր հարիւր ուսա-
նողք փորձուին իրենց երկրին մէջ :
Կ'ըսուի թէ Ձինացի պատանիք Ամե-
րիկայի մէջ ազէկ յառաջադիմութիւն
կ'ընեն, և քանի մը նիւթերու մէջ
շատ արագ կը յառաջանան : Ամենուն
ալ ծախքը կը վճարուի Ձինու կառա-
վարութենէն, և անոնց վրայ հսկելու
հոգը յանձնուած է Ձինացի խնամա-
կալի մը որ Բրիտանիայէ և Ամե-
րիկայի եկեղեցիներէն մէկուն ան-
դամ : Բոլոր տղայք ընտրանաւ հա-
ւաքուած են, և կը յուսացուի թէ այս
դաստիարակութիւնը և Բրիտանիայի
հետ կենցաղավարութիւնը մեծապէս
օգտակար պիտի ըլլայ անոնց : Ինչ
զարմանալի է նախախնամութիւնը որ
Ամերիկայի Բրիտանիայի քով կը բերէ
դաստիարակութեան համար ընտիր
Ձինացիներ, որոնք թերևս այսուհե-
տև գլխաւոր պաշտօնատարներ պիտի
ըլլան Ձինու կառավարութեան մէջ :

ԿԱՆԹԵՂՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԲԷԴՐՈՒԻ ԻԿՂ ԻՆՉՊԷՍ ՎԱՌԵԼՈՒ Է

Երբ կանթեղի մէջ բեդրոյի իւղ կը
վառես, նոյէ որ պատրոյկը շատ վար
ետ չդարձնես, քանզի, եթէ պատ-
րոյկը շատ ետ դարձուի այնպէս որ
նուազ բոց միայն մնայ, բոցին մէջ
սպառելու կազը (օգային նիւթը)
ցնդելով կը տարածի սենեկին մէջ և
օդը կը թունաւորէ : Բեդրոյի իւղին
ազէկ տեսակը հոտ չի տար, ուստի
եթէ հոտ կայ, գիտցիր որ կամ իւ-
ղը գէշ է, կամ պատրոյկը շատ ետ
դարձուած է, և կամ երկուքն ալ
կայ :

ԾՈՎՈՒ ՎՐԱՅ ԻՆՉՊԷՍ ՃԱՄԲՈՐԴԵԼՈՒ Է ՈՐ ԾՈՎԸ ՁԲՈՆԷ

Անգլիան Գաղիայէն բաժնող նե-
ղուցը ձագառի (խռն) նման է, ո-
րուն բերանը բացուած է դէպ Ատ-
լանդեան ովկիանոս : Ուստի երբ որ
մրբիկ կը պատահի, նեղցին ջուրերը
շատ ալէկօծ են, և անկէ անցնող ձագ-
բորդները դրեթէ միշտ կը բռնուին
ծովէն : Այս նեղցին անցնելու ատեն
ծովէն չբռնուելու համար մօտերս
Անգլիոյ մէջ չողհնաւ մը շինուեցաւ,
որուն կեդրոնը մեծ սրահ մը կայ որ
միշտ հորիզոնական դիւր կը պահէ,
նաւին շարժումն ինչ որ ըլլայ : Նաւը
շատ զգուշութեամբ շինուած, և

մեծ ուշադրութեան առարկայ եղած է : Եթէ այս փորձը յաջող ելք ունենայ , ուրիշ նաւերն ալ այս սկզբամբ պիտի շինուին , և այնպէս նաւարկողները մեծաւ մասամբ աղատ ալիտի մնան ծովէն բռնուելէ :

Աւետարեւրի համար

Ա. Ի. Ե. ՏԱ. Բ. Ե. Բ. ՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՌԻՉ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՐՈՒՍՏ

Աւետարեւրի միջոցաւ (տես թիւ 2) Պրուսայի նորակառոյց ձեմարանին մէջ վարժապետութեան պաշտօնին պատրաստուիլ ուզող պատանեաց վերաբերեալ պայմաններն հրատարակելով , խոստացանք այլ պատեհութեամբ ձեմարանիս մէջ ընդունելի ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ թոշակաւոր ուսանողաց վերաբերեալ պայմանները եւ ուսման ընթացքին ծրագիրն եւս հրատարակել : Այժմ սոյն մեր խոստման կատարմանը կը ձեռնարկենք :

Ձեմարանիս հնգամեայ ընթացքին մէջ հետեւեալ ուսմանը պիտի աւանդուին .

1. Հայերէն , Տաճկերէն եւ Անգլիերէն (Գրադիւրէն եւ Գերմաներէն) լեզուք :
2. Կրօնագիտութիւն եւ բարոյագիտութիւն :
3. Ազգային եւ ընդհանուր պատմութիւն :
4. Աշխարհագրութիւն ընդարձակ :
5. Թուաբանութիւն , գրաւաչիւ եւ երկրաչափութիւն :
6. Գեղագրութիւն եւ գծագրութիւն :
7. Ուղղագրութիւն եւ շարադրութիւն :
8. Երաժշտութիւն հանդերձ դաշնակահարութեամբ :
9. Մատուր փխիստօրացութիւն :
10. Բնագիտութիւն , կենդանաբանութիւն , բուսաբանութիւն , երկրաբանութիւն եւ աստղագիտութիւն :
11. Մարդակազմութիւն հանդերձ առողջաբանութեամբ :
12. Արուեստ մանկավարժութեան տեսական եւ գործնական :

Վերջիւնեալ լեզուներէն միայն Հայերէնը եւ Տաճկերէնը եւ մի ալ Եւրոպական լեզու կ'աւանդուին վարժապետութեան համար պատրաստող ուսանողաց , իսկ թոշակաւորը կրնան ըստ իւրեանց ընտրողութեան միէն աւելի Եւրոպական լեզու սովորիլ :

Թոշակաւոր ուսանողը իրենց ծախիւքը կ'ուստին , եւ չեն կրնար ձեմարանն ընդունուիլ , եթէ հասարակ դպրոցի մը մէջ նախնական կրթութիւն առած չեն :

Ցերեկօթիկ աշակերտը ձեմարանիս ուսման ընթացքին հետեւելու համար վեցամսեայ կանխիկ վճարմամբ ամիսը կէս Օսմ.

սուրի կը վճարեն : Գիշերօթիկ թոշակաւորը քուստմեայ կանխիկ վճարմամբ տարին 24 Օսմ. սուրի կը վճարեն , եւ ձեմարանէս ամենայն ինչ կ'ընդունին , ի բաց առեալ դասադրքեր եւ ուսման վերաբերեալ այլ պիտոյքներ , անկողնոյ վերաբերեալ հանդերձանք , ձեմարակէջն եւ հագուստ : Ամէն գիշերօթիկ աշակերտ ձեմարանէս անկողնարան մը եւ անկողին մ'ալ կ'ընդունի :

Ընդունելութեան եւ ընդարձակ տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Աւետ. Հաւաքիչ ընկերութիւն , ի Պրուսա Որովհետեւ ընկերութիւնս շատ գիւղերու եւ քաղաքներու մէջ բարեկամներ ունի , ուղղող կրնայ անոնցմէ եւս տեղեկութիւն ստանալ :

Ի դիմաց յանձնաժողովոյ
Տ. Ղ. Կ.

Պրուսա , 2 յունիւ 1875

Աւետարեւրի համար

Ա. ՄԱՍԻՍԱՅԷՆ ՆԱԿԱՆ ՄԸ

Աւետարեւրի 1 թուոյն մէջ Ամասիայէն նամակ մը հրատարակելով , որուն մէջ Մահմետական եղող Յոյնի մը նորէն իր առջի կրօնքը դառնալուն պատմութիւնը կ'ըլլար , ի վերջոյ աւելցուցինք մեր կողմանէ թէ յիշեալ Յոյնն աղատ թողուած էր կառավարութեան կողմէն , և թէ անոր կինը չուզեց զատուիլ իր էրկանէն : Հետեւեալ նամակը գլխաւորապէս այս վերջին դէպքին վրայ մանրամասն տեղեկութիւն կը պարունակէ :

Քանի մը չաբաթ առաջ Աւետարեւրի մէջ հրատարակուեցաւ մեր նամակը , ուր Մահմետականութենէ իւր նախկին կրօնքին դարձող Յոյն Ղարալամպոսին կրած հալածումը եւ ազատութիւնը յիշած էինք : Յիշեալ մարդը երբ իւր գիւղը գնաց , անոր կինը որ բուն Մահմետական էր՝ տեսնելով իւր այրը բանտէն ազատած , համարձակութեամբ դաւանեցաւ Քրիստոնէութիւնը : Ասոր վրայ Ղազայի միւտիրը բերել տուաւ կինը , եւ իմամին տունը բանտարկեց զանի : Կինը բողոքեց այս բռնութեան դէմ ըսելով թէ միւտիրն իրաւունք չունէր կրօնքի համար մարդ բանտարկելու , բայց չլսուեցաւ անոր բողոքը , եւ աւելի խտացաւ հալածումն անոր դէմ : Այս տեսնելով Յունաց քահանաներուն մէկը շուտ ուղ Ամասիա եկաւ , եւ իմացուց գործը ուր որ պէտք էր խմացնել : Քահանան խառն ազգային ժողովին ալ ներկայացաւ , եւ հոն ալ պատմեց իրողութիւնը : Յետոյ երեք անգամ կղերին կողմէն թագրիր մը գրուեցաւ կառավարու-

թեան , եւ տեղւոյս կառավարիչը Ղալիպ փաշան դրեց միւտիրին որ կինը զրկէ Ամասիա : Կինը եկաւ Ամասիա , բայց Մահմետականաց քով դրուեցաւ : Ուստի դեկտ. 6ին երկու Յոյն եւ մէկ Հայ քահանայ , երկու հոգի ալ Բողոքականաց կողմէն , մին քարոզիչ եւ միւսը վարժապետ , կառավարութեան երթալով արդարութիւն պահանջեցին : Քանի մը ժամ ետքը կառավարութեան ժողովը մէկտեղ եկաւ : Կինը նախ քննուեցաւ միւլթիէն , յետոյ յատեան կանչուելով հարցուեցաւ թէ Մահմետական է թէ իր էրկանը կրօնքէն : Կինը պատասխանեց թէ էրկանը կրօնքէն է , եւ թէ չուզեր իր էրկանէն զատուիլ մինչեւ ցմահ : Յետոյ դուրս հանուեցաւ ատեանէն , եւ քիչ մը ետքը երեք անգամ կողմանէ դացողներն ալ դուրս ելլելով կինը տարին Յունաց եկեղեցին եւ էրկանը յանձնեցին : Քանի մը օր մնալէն ետքը , դեկտ. 11ին գիշերը կինը եւ երկու զուկները մկրտուեցան Յունաց եկեղեցին , եւ հետեւեալ առաւօտուն ձամբայ ելան իրենց գիւղը երթալու , անկէ ալ Պաֆրա , Յունաց եպիսկոպոսին , Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմետէն ի վեր այս առաջին անգամ է որ այսպիսի բան մը տեղի ունեցաւ Ամասիա :

Մահմետականութիւնն ընդունող Քրիստոնեաներէն շատերն իրենց նախնեաց կրօնքին դարձած են , բայց բուն Մահմետականի մը Քրիստոնէութիւնը դաւանիլ երբեք տեսնուած չէր : Կինը շատ քաջութեամբ դաւանեցաւ Քրիստոնէութիւնը , մկրտութեան ծանր արարողութիւնն ալ յանձն առաւ : Տէրը տար իր շնորհքը որ կատարեալ Քրիստոնեայ ըլլար , որպէս զի յաւիտեան փրկուէր :

Կ'ուզեմ իմացնել ցաւալի դէպք մ'ալ , որ պատահեցաւ հոս դեկտ. 14ին : Ասկէ կրնան խրատ առնել շատ ծնողք որ իրենց զաւակներն անհոգութեամբ կը թողուն փողոցները պտտել եւ խաղալ : Մեր փողոցին մէջ հինգ տարեկան Մահմետական աղջիկ մը տանը դուռը կ'ելլէ՝ ձեռքը քիչ մը հացով , զոր աղքատի մը կ'ուզէր տալ : Այն միջոցին կառքով փայտ եկած էր դրացւոյն տանն առջեւ : Փայտերն ընկուզի ծառի մեծամեծ կոճղներ էին : Երբ կառավանը կոճղները վար կ'առնէր , անոնց մէկը սլոճելով անոր ձեռքէն ինկաւ փողքիկ աղջկան վրայ որ կառքին քով կեցած էր նայէր : Փայտն աղջկան վրայ կ'ընկնէր իսկոյն ջախջախեց անոր գլուխը , այնպէս որ տղուն ընկող դուրս թափեցաւ , եւ երեսը տախտակի պէս տախարակ եղաւ : Այսպէս մեռաւ խեղճ աղջիկն յանձնարին ցաւ ծնողացը որոնց միամոր դաւալին էր , եւ բոլոր դրացիք անոնց հետ ողբ ըրին : Երանի թէ ամէն ծնողք այս դէպքը լսելով գգոյշ ըլլային իրենց զաւակները որչափ հնար է փողոցը չթողուլ :

ԿԻՒԼՊԵՆԿ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ

Ամասիա , 22 դեկտ. 1874

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունի, 8 ըստ Յուն. և Յունի, 20 ըստ Լատ. 1875.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Հասարակաց կրթութեան պաշտօնեայն Սալֆէթ փաշա անուանուեցաւ տարտաքին գործոց պաշտօնեայ փոխանակ Արիֆի փաշայի :

— Բերայի և Ղալաթիոյ մէջտեղ շինուած ստորերկրեայ երկաթուղոյն վրայ երթեկուծիւնը սկսաւ այս վերջին երկուշաբթի օր :

— Աւետարանական Դաշնակցութեան կողմէն եկող վեց երեւելի Անգղիացիներէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւնը մինչև առաջիկայ շաբաթ օր կը սպասուի Կոստանդնուպոլիս : Այս պատգամաւորութիւնը կու գայ Անգղիոյ խորհրդանոցին (Բարօ) շատ անգամներէն, Անգղիացի բարձր պաշտօնատարներէ, և թէ՛ Անգղիոյ, թէ՛ Սկովաիոյ եկեղեցիներուն նշանաւոր պաշտօնեաներէն ստորագրուած աղերսագիր մը ներկայացնել Սուլթանին, խնդրելով անկէ որ կրօնական կատարեալ ազատութիւն չորհէ բոլոր Օսմանեան հպատակաց :

— Յունաստանի Օսմանեան դեսպանը, Փօղիատիս պէյ, որի գլխի մոյ անունն շողենալին պատահած ձախորդութեան պատճառաւ արդեւուեցաւ իր ճամբորդութենէն, վերջապէս անցեալ շաբթուան վերջը մեկնեցաւ ասկէ Աթէնք երթալու : Ըստ Լեւանդ Հերալտի, կայսերական իրաւոյ մը յիշեալ պէյին յանձնած է լմնցնել Թուրքիա բնակող այն Յունաց վերաբերեալ խնդրը, որոնք կը պնդեն Հելլենական հպատակ ըլլալ, բայց անոնց աղգայնութիւնը վէճի տակ է, Օսմանեան կառավարութիւնն ալ իմացուցած է թէ ժամանակ մը ետքը զանոնք Բարձրագոյն դքսն հպատակ պիտի ճանաչէ :

— Սիրիայէն առնուած նամակները կ'ըսեն թէ Բողաքականաց դպրոցներուն ամենեւին միջամտութիւն չեղաւ, ոչ ալ Եաֆայի մէջ նորակառոյց դպրոցին շինութիւնն արդեւուեցաւ, թէպէտ առաջ սխալմամբ այսպէս լուր տրուած էր, և թէ՛ Սիրիոյ կուսակալն ու Երուսաղեմի փաշան կ'ըսեն թէ իրենք յիշեալ դպրոցներուն միջամտութիւն ընելու ոչ դիտաւորութիւն ունէին, ոչ ալ այնպէս ընելու երբէք հրաման ընդունեցան :

— Ընթերցողք յիշելու են թէ ինչպէս, իբր տարի մը առաջ, Պոլսոյ մէջ Օսմանեան պաշտօնատարներ Ամերիկացուց դրատուելը մտնելով հոն դրտ-

նուած Տաճկերէն գիրքերն առնելու զեցին : Կը լսենք թէ արտաքին գործոց պաշտօնեայն իր ցաւը յայտնած է Ամերիկայի դեսպանին այն դէպքին համար, նաեւ ըսած է թէ չուզեր որ այն դէպքը կառավարութեանց մէջտեղ եղած դաշնադրութեանց իրաւունքը բռնաբարելու, կամ Ամերիկացի միսիոնարաց արհամարհանք մը ընելու մտօք գործուած համարուի :

— Մեծ ուրախութեամբ կը ծանուցանենք մեր ընթերցողներուն որ, Ամերիկայէն եկած վերջին նամակներուն նայելով որ պտ. տուրքը Համբլինի վրայ եղած վերաբուժական գործողութենէն 5 շաբաթ ետքը դրուած են, յիշեալ անձին առողջութեան վիճակը երթալով կը բարւոքի, այնպէս որ յոյս կայ թէ տուրքը Համբլին քիչ ատենէն նոր եռանդով պիտի սկսի իր դործը յառաջ տանել :

— Դեկտ. 16/28 թուականով Թալասէն դրուած նամակ մը կ'ըսէ թէ բաւական ցորեն կը գտնուի հիմա յիշեալ քաղաքը, բայց գինը սովորական գնոյն քառապատիկն է, և աղքատք բնաւ միջոց չունենալուն համար ցորենը որչափ աժան ըլլայ, չեն կրնար գնել :

— Ըստ Եւրոպացուց յունի. 1 թուականով Կեսարիայէն դրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Հայք Թալասի մէջ իրենց ազգէն իւրաքանչիւր կարօտ անձի 6 էն մինչև 10 դահական բաժնեցին, և Կեսարիոյ մէջ ալ այնպիսի նպաստ մը բաժնելու կը պատրաստուին : Յոյք ևս Զինճիր Տէրէյի մէջ իբր 2,850 քաշ ալիւր բաժնեցին : Այս ալիւրէն բաժին առնողներուն մէջ քսան Մահմետական ընտանիք ալ կար : Կեսարիոյ կառավարիչը դարձեալ խոստացած է նպաստ բաժնել, բայց մինչև վերոյիշեալ թուականը դեռ բաժանում մը եղած չէր : Անգղիական մասնաժողովին օգնութիւնները Կեսարիոյ մէջ արդէն իբր 1,000 ընտանեաց բաժնուած են, Թալասի մէջ ալ իբր 1,400 անձանց, և սովեալներու ի Սթէֆանա, Զինճիր Տէրէ, Ագճա Գայա, Էնտիլիք, Ազարճըզ, Գուրան Օրտու, Էրքէլէզ և Կէրմիր առանց խտրութեան ազգի : Այս գիւղերէն երկուքին բնակիչները լոկ Մահմետական են, միւս գիւղերուն մէջ ալ Մահմետականք կը գտնուին : Ամէն տեղ աղքատ Մահմետականք տակաւին ամենէն աւելի կարօտներն են օգնութեան : Վերջապէս, կ'ըսէ վերոյիշեալ նամա-

կը, յայտնի կը տեսնենք որ օգնութիւն խնդրող անձինք շաբթէ շաբաթ տկարագոյն կ'ըլլան :

— Միտքըր Փարնսուորթ Կեսարիայէն Եոզղատ երթալով, ըստ Եւրոպացուց յունի. 12ին հեռագրով իմացուց Անգղիական մասնաժողովին թէ ձեան և ցուրտին պատճառաւ սովեւաց տառապանքն աւելի սաստկացաւ : Ուստի և մասնաժողովը հեռագրով ծանոց միտքըր Փարնսուորթի թէ 700 լիրա կու տայ ի մասնաւորի Եոզղատի, Սունկուրուի և մօտակայ գիւղօրէից համար :

— Սոլի համար Անգղիական մասնաժողովին մինչև ցարդ ընդունած դումարն է 7,156 Անգղիական լիրա :

— Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք որ այս շաբթու Լանկայի Աւետարանական եկեղեցւոյն կողմանէ ընտրուած մասնաժողովը 90 լիրա զրկեց միտքըր Փարնսուորթի ամենէն աւելի կարօտ եղողներուն բաժնուելու համար առանց խտրութեան ազգի : Մասնաժողովը խնդրած է նաեւ միտքըր Փարնսուորթէն վերոյիշեալ դումարին բաժնուելուն վրայով յատուկ տեղեկագիր մը տալ մասնաժողովին :

Այս մասնաժողովը մեծ ջանքով ստակ կը հաւաքէ ի Պոլիս, և այլևայլ գումարներ ալ ընդունած է ուրիշ տեղերէ : Իբր 20 մէճիտիյէ զըրկուած է Պրուսայէն : Ռոտտոգոյի Աւետարանական եկեղեցին ալ ասկէ մինչև ութ օր առաջ 12 լիրա հաւաքած էր սովեւոց համար, և պիտի շարունակէ հաւաքել, ու ժողովուած ստակը պիտի զրկէ Լանկայի մասնաժողովին : Կը յուսանք թէ ուրիշ եկեղեցիք ևս կը հետևին այս գովելի օրինակաց :

— Վաշինկթոնէն քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Կոստանդնուպոլսի Ամերիկայի դեսպանը, Բեդրոպուրկի դեսպան անուանուեցաւ, և այս պաշտօնն ընդունեց :

Ե Ի Ր Ո Պ Ա

Սպանիոյ նորընտիր Թագաւորն Ալֆոնսոս Ժ. Ե. յունուար 2/14ին Մատրիտ մտաւ և շատ մեծ ուրախութեամբ ընդունուեցաւ :

Ամերիկայի միսիոնարաց ընկերութեան կողմէն
Խմբագիր Ժ. Բ. Կրին

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Չափագնորար, Յակոբեան խան, Թիւ. 12.